

□ AFSTAND □

DOOR H. VAN LOON.

IN een flits zag ik haar in den rechthoek van een portiervenster in den trein. Zij stond op het bebloemde station van een weildedorp aan het Lago Maggiore. Een walm van geuren voer van buiten aan en in een nis van geur met achter haar het groenblauw van het meer ben ik haar blijven zien. Dit alles was me nieuw, want voor de eerste maal had ik de Italiaansche grens overschreden. In de herinnering lijkt alles van die reis me één zoete verrukking.

Toen stopte de trein aan dat kleine station, dat ik sinds dien dag wel kan nateekenen. Het heeft niets bizonders zoo min als de gebeurtenis zelf, die er voorviel en die geen gebeurtenis heeten mag, al gaf ze aan mijn levenslijn een zoo krassen ruk, dat ik me toeschijn, voordien nauwelijks geleefd te hebben.

Een stem drong tot me door, een vrouwestem met het overmoedig schallende van wie zich niet verstaan waant. Wat ze geroepen heeft? De woorden kan ik nauwelijks herhalen. In geen geval droegen ze iets bizonders, maar eer een groet, afscheid of tot weerziens in het Hollandsch. Ik wist niet, tot wien of wie dit was gericht, en achteraf kan ik evenmin zeggen, wat me van stonde aan boeide in de stem, die had het veerende van een vogelkreet. Op dat oogenblik kon ik niet anders doen dan me buigen uit het venster om degene te zien, die in mijn taal had geroepen. Dit bruuske gebaar deed tegelijk haar, die in mijn leven de groote onbekende is gebleven, mij het gelaat toewenden. Niet langer dan een seconde kruisten onze blikken elkaar.

Gedurende de weken, die daarop volgden, heb ik nauwelijks aan dit voorval gedacht. Ik werd door allerlei indrukken bestormd en, terug in de stad van mijn inwoning, door mijn medische praktijk in beslag genomen. Nochtans heb ik den loop van dien winter vaak aan haar gedacht.

Deze uitdrukking beantwoordt niet aan de werkelijkheid. Haar beeld dacht in mij, want allengs was het als door een scheikundige werking op sympathische inkt weder bovengekomen. Dit echter was ik me zelf nauwelijks bewust, al wekte het drenzerige weer zuidelijke droomen. Ik bezon me, hoe het moest zijn in de beschutting van die rotsen aan het blauwe meer met op de toppen tintelende sneeuw en de heugenis aan haar gestalte grifte zich te scherper in mijn geest naar mate de kenmerken van haar uiterlijke wezen verbleekten. Ik kon me spoedig niet meer te binnen brengen hoe ze er uitzag, maar geen seconde ben ik in twijfel geweest, of ik zou haar herkennen aan welk onbedriegelijk teeken ook.

Een bronzen zomerdag vond me maanden later op weg naar een badplaats, waar ik een pension bespreken zou, in een oude stad. Daar in de winkelstraat ontmoette ik haar. Ze was alleen en stond voor een winkel. Wat is er in die enkele seconden in me omgegaan! Mijn eerste aandrift was haar aan te spreken. Slechts twintig meter scheidde haar en mij. Op dat oogenblik wist ik, de weegschaal van mijn lot in handen te hebben. Ik aarzelde en vond haar het volgende oogenblik niet meer.

Als een slaapwandelaar heb ik het uur doorleefd, dat vóór het vertrek van de tram verlopen moest. Voor alle eeuwigheid had ik het spel verloren.

Toen ik in den tramwagen de oogen opsloeg zat ze tegenover me. Haar houding was zoo ongedwongen, dat dit me op slag rustig stemde. Ik keek haar aan, zij mij en haar blik drukte evenmin verrassing uit als de mijne haar den indruk kan hebben geleerd, door haar verschijnen dien eersten zonnedag op mij gemaakt.

Meteen vond ik de makkelijke woorden voor een door de uiterlijke omstandigheden gegewettigd onderhoud. Zij was naar dezelfde plaats onderweg en het ware op zijn minst onhoffelijk geweest, zoo ik haar niet mijn geleide aangeboden had, indien zij die mij zeer vertrouwde streek wenschte te verkennen. We onthielden ons van zinspelingen op persoonlijke omstandigheden. Wel zei ze, aldoor op reis te zijn zonder in onderdeelen af te dalen, welke mij koud zouden gelaten hebben, want van het eerste oogenblik af droeg ik haar een gehechtheid toe, die afstand onontbeerlijk maakte.

Ze was zeer blond en rank met koele, grijsblauwe oogen en gedroeg zich met het gemak van een vrouw, die gewoon is zelfstandig op te treden. Haar spreken was helder, spottend en beknopt. Ik begeleidde haar naar heur hotel en nam mijn intrek elders om den schijn te mijden.

Op het terras aan zee heb ik haar opgewacht en ik dacht, hoe vreemd het was, den naam niet te kennen van eene, mij zoo nabij en tegelijk zoo ver. Ik stelde een wandeling voor langs zee door den donkeren stormnacht en zij liet zich voeren.

Door het duister misleid, geraakten we bij snel rijzenden vloed op een zandplaat, vanwaar we alleen door het water wadend hebben kunnen ontsnappen. Onze stemmen vlogen als blinde vogels boven het ruischen uit. Nu ik dit alles me weer te binnen breng, begrijp ik, hoe ongelooflijk dit toeval anderen moet schijnen. Zoo sterke werking was die eerste maal van haar stem uitgegaan, dat deze samenloop van omstandigheden me nauwelijks bewust werd.

Dien nacht stonden we als kinderen voor de eeuwigheid. We leken te stoeien, maar ons doen had de plechtigheid van ritueele gebaren. Voor een oogenblik aan den tijd ontsnapt, openden zich voor ons alle mogelijkheden. Wind en golven speelden met ons hun zorgeloze spel.

Toen is een groote vlaag opgestoken met regenbuien, waartegen we tevergeefs schuiling zochten aan de flank van een armelijke schuur. Een wolkbreuk ontladde zich boven onze hoofden en de nacht laaide keer op keer in bliksems open. Wij huiverden in onze natte kleeren en vluchtten, toen het noodweer luwde, terug.

Den volgenden ochtend heb ik haar niet weergezien. Een briefje lichtte me in, dat ze had moeten vertrekken, en stelde voor, elkaar te blijven schrijven en precies over een jaar elkander weer te ontmoeten op een nader te bepalen plek. Ze ondertekende Magda en schreef den naam van een vriendin in het vaderland, die hare belangen behartigde en dientengevolge van haar verplaatsingen op de hoogte bleef.

Een reeks brieven is hierop over en weer gevolgd. Als een vogel streek ze over de aarde en in die brieven verhaalde ze van hare wederwaardigheden, ontmoetingen en uitzonderlijke landschappen. Nooit schreef ze over wat haar innerlijk wedervoer, maar gaf in wat ik haar van eigen moeilijkheden bekende dikwijls raad met scherp en warm begrip. Stilzwijgend was wat liefde heet uitgesloten, welke aan die warmte vastheid zou hebben ontnomen. Alles wel bedacht, schreef ik die brieven aan me zelf. Een dagboek is zoo van mij ontstaan, waarvoor Magda de aanleiding is geweest.

Mijn gezinsleven had hier zoo min als mijn werk mee van doen. Zoodra ik door een geur of welke associatie ook in Magda's atmosfeer werd verplaatst, schakelde het contact met de dagelijksche dingen zich werktuiglijk uit. In geen geval heb ik ze te haren behoefte verwaarloosd. Integendeel verlevendigde deze wisseling van brieven de spanning, zonder welke mij geen daad mogelijk is.

Van minnebrieven hadden ze niets, al kon Magda de hare evenmin aan een vrouw geschreven hebben als de mijne tot een man gericht konden zijn. Haar brieven hadden de helderheid van water, maar kregen nochtans op mijn lot een noodlottige werking, want met elken brief werden de ontbindende krachten in mij sterker. Ik werd opstandig tegen mijn gebondenheid, al was hierin geen wijziging gekomen. Dagelijksche dingen, die ik tot dan toe niet opgemerkt had, stonden me bij vlagen tot walgens toe tegen. Ik dreigde zenuwziek te worden en alleen Magda's woorden uit een naburige verte waren me tot steun.

Zoo sleepte ik het leven tot den jaardag der ontmoeting. Als punt van samenkomst hadden we hetzelfde weildedorp aan het blauwe meer bepaald, waar ik in een met name aangeduid logement nader nieuws zou wachten.

Eenige dagen vóór den afgesprokene kwam ik er aan. Mijn toestand was onhoudbaar geworden en reeds deze korte bevrijding verlichtte me. Den eersten avond zette ik me onder de verandah en verzadigde mijn blik aan de spiegeling in het meer. De bergkruinen droegen het laatste

licht, terwijl de avond zich aan den voet samenpakte. Doelloos liet ik mijn niets-doen wiegen op het klotsen van de booten aan den wal en zoo helder was de atmosfeer, dat ik ze spottend meende te hooren babbelen.

Eensklaps stond een kind uit het volk naast me. Een dokter is verrassingen gewend en al toefde ik daar, meende ik, incognito, ik schrok niet. Ze vroeg me of ik de arts uit Holland was en toen ik bevestigend antwoordde verzocht ze me, mee te gaan naar iemand, die plotseling zwaar ziek geworden was.

Ik volgde haar en steeg langs een steil pad, want de zieke, zei het meisje, woonde hoog en afgelegen. Intusschen trachtte ik het kind te ondervragen, maar vernam niets stelligs, want het kende die vreemde dame nauwelijks. Zelfs den landaard kon ze niet aanduiden. Slechts tot het beredderen van de woning was ze aangenomen.

We klommen lang en zwijgend onder dicht gebladerte, waar de lucht warm was en dik. Bij tijden voeren er verstikkende walmen doorheen. Zonder deze gids had ik de richting nooit gevonden, want al ras verliet ze den gebaanden weg voor het struikgewas, waar ik me met moeite een pad brak.

Onverwacht stonden we aan den zoom vóór een huisje, dat in den avond zeer onwezenlijk was. Op dat oogenblik brak de maan door en herkende ik in de diepte het meer aan het stroomende licht. Maar ik had geen tijd me daarvan rekenschap te geven, want reeds had de begeleidster de deur geopend en een lantaarn ontstoken, waarmee ze mij vooringing. Ik had in een flits gezien, dat deze woning hurkte in een klimopvacht en stond het volgende oogenblik in een ruim en leeg vertrek, waar de mufte reuk me leerde, dat het weken en misschien maanden gesloten was gebleven. Mijn eerste gedachte was een raam te openen, maar het kind hield me terug en toen ik doortastte bleken de ruiten of gegrendeld of vastgeroest te zijn.

Ik wendde me naar de witte gedaante, die ik aanstonds op een rustbank eer had vermoed dan gezien. De lantaren op haar richtend blikte ik Magda in het gesloten gelaat. Op vele mogelijkheden was ik voorbereid, niet op deze. Maar zoo verwonderlijk was de boodschap van het meisje en daarna die tocht geweest dat de herkenning me veel minder verschrikte dan ik thans voor mogelijk houd.

Gedurende enkele minuten kon ik mijn blik niet afhouden van hare zuivere trekken, den scherp getrokken mond en de oogleden als bloembladen. Onmiddellijk had ik een acute bloedarmoede vastgesteld. Ik vroeg nu mijn gids te blijven totdat ik teruggekeerd zou zijn en schreef voor, wat haar te doen zou staan, ingeval Magda uit deze verdooving mocht ontwaken. Zij kon niet tegenstribbelen, want ik beloofde haar ouders te waarschuwen, die, naar ze mij met een enkel woord had duidelijk gemaakt, in de nabijheid woonden.

De woning dier daglooners heb ik gevonden evenals de apotheek in de 's nachts onverlichte plaats, maar terugkeerend met de geneesmiddelen heb ik me in het bergpad vergist. De maan was weer schuil gegaan en spoedig verloor ik elk begrip van richting. Ik ontmoette geen levende ziel en zelfs de vogels zwegen. Het weer sloeg om en weldra ruischte het loof van den stroomenden regen.

Hoe lang ik geloopt heb weet ik niet meer. Toen een bleeke dag eindelijk aangrauwde stond ik opnieuw voor water, dat een ander meer bleek. Een houthakkersgezin nam me op, spreidde me een bed en droogde mijn natte kleren bij het vuur, waarop bij blonde sneden brood de koffie geurde.

Daar ben ik in een diepen slaap gevallen. Met eindeloze moeite heb ik later het huis van Magda gevonden, zoodat ik me al had afgevraagd, of ik niet had gedroomd, daar niemand op mijn aanwijzingen bescheid wist. Nog een nacht en een deel van den volgende dag is er over heen gegaan. Dit alles verdrong het besef van het gevaar, waarin ik Magda achtergelaten had, alsof het terugvinden van het klimophuis zelf mijn doel geworden was.

Hiermede waren de moeilijkheden niet ten einde. Mijn spoedig bonzen geworden kloppen vond geen weerklank en door het eene omrankte venster turend zag ik de kamer leeg. Toen zocht ik rondom de woning naar sporen van leven en stond opeens voor een huis, dat in zijn modernen, strakken en witten bouw het volkomen tegendeel van het andere was.

Uit een open venster zong een vrouwestem. Het eerste, dat ik, naar binnen ziende, zag, was een kalender, die me leerde, dat het de dag van de ontmoeting was. Een stem doorbrak mijn aarzelende verwarring met de vraag, wat ik begeerde. Het was de stem van Magda.

Zij was niet verrast, want uit haar eerste woorden bleek me, dat ze mij naar het afgesproken logement geschreven had. Wel verontschuldigde ze zich over de vertraging, die haar brief had ondergaan, maar een hevige en plotselinge bloedarmoede had haar tot gisteren te bed gehouden. Toen eerst bemerkte ik haar ontstellende bleekheid. Aan de slapen en onder de oogen scheen de huid doorzichtig.

Ik kon niet nader vragen, want op hetzelfde oogenblik verschenen op het grasveld figuren in sierlijke dracht. De vrouwen waren als bloemen licht en kleurig gekleed en het strakke wit-en-zwart van de mannen maakte eromheen een statige lijst.

Het is een zeldzaam feest geworden, waarvan verdere bijzonderheden me ontschoten zijn, daar het het straks te noemen, schokkende einde als het ware hield omvat. Slank, met glinsterende oogen, veerkrachtig ging Magda tusschen de gasten. De bevestiging van de acute bloedarmoede had me zoo min verrast als het mij rouwde, in tegenstelling met de afspraak

niet met haar alleen te zijn. Daartoe was dit gezelschap te harmonieus en tegelijk wist ik, dat zij haar eigenlijke wezen legde in die brieven en het door een te nauwe aanraking met de werkelijkheid moest geschonden worden. Ik verlangde niet haar te spreken, want wat we elkander konden zeggen was op oneindig vaster wijs gezegd.

Toen de schemer daalde werd een lange tafel onder de eiken aan de plas geschoven. Magda zette zich in het midden, het gezicht naar het water. Ze nam een glas, dat was een glazen bloem, schonk het vol honinggelen wijn en dronk er iederen gast afzonderlijk mee toe, die, zwijgend het gebaar herhaalde. Het leek me, dat haar diepe blik in den mijne een seconde langer wijlde dan bij de anderen en tegelijk had ik de zekerheid, dat dit het afscheid was en alle anderen het eveneens ervoeren.

Het samen-zijn verging in gedempte vroolijkheid. Op de gastvrouw werd niet opzettelijk gelet en naar mate het donker zich verdichtte verijlde haar gestalte. Het was niet alleen de gloed, die om heur haren hing, welke mij aan een ander Avondmaal deed denken. Die gloed is heel den nacht, zoo lang zij met ons bleef, evenmin gedoofd als die, welke over den vijver fosforesceerde. Nachtvogels scheerden rakelings langs ons hoofd en soms klonk er een plons of verre, donkere roep — was het een mensch, een dier? — alsof het heimwee zelf stem geworden was. Boven ons was aldoor geritsel en af en toe ging in de bladeren een ruischen aan, alsof een vogelzwerf zich opmaakte tot de vlucht.

Bij het eerste schemeren stonden allen op. Toen eerst bemerkte men, dat Magda was verdwenen, maar dit scheen even natuurlijk als dat de gloed op het water was gedoofd. Anderen legden zich te ruste, ik maakte, om laaggeklommen, een boot van den oever los en liet me op de luwe golven wiegen, terwijl een stralende dag openbrak.

In de boot moet ik in slaap gevallen zijn, want ik ontwaakte, doordat de lucht werd doorkliefd van iets, dat geen naam had. Op geringen afstand van mijn boot, maar oneindig sneller, stoof een andere voorbij, die, onbezeild, evenmin werd geroeid en waarop ik geen levend wezen bespeurde. Het volgende oogenblik was ze uit het gezicht verdwenen.

Onder dezen indruk ben ik teruggeroeid. Toen hoorde ik, dat Magda bij het aanbreken van den dag verdwenen was, niemand wist waar noch hoe.

